

บทที่ 4

สรุปผลและข้อเสนอแนะ

4.1 สรุปผลการวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้ เป็นการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติตนด้านสุขภาพในขณะตั้งครรภ์ของสตรีที่มาคลอดบุตรในโรงพยาบาลสังกัดกรุงเทพมหานคร 4 แห่งคือ วชิรพยาบาล โรงพยาบาลตากสิน โรงพยาบาลกลาง และโรงพยาบาลเจริญกรุงประชารักษ์ โดยเก็บตัวอย่างสตรีโรงพยาบาลละ 125 รายเพื่อให้ได้จำนวนตัวอย่างทั้งหมด 500 ราย และปัจจัยที่นำมาศึกษาในครั้งนี้คือ ปัจจัยทางด้านอายุของสตรี จำนวนครั้งของการตั้งครรภ์ อาชีพของสตรี รายได้ของครอบครัว เขตที่เกิดของสตรี ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร การเปิดรับสื่อเกี่ยวกับสุขภาพ และสัมพันธภาพระหว่างคู่สมรส โดยในการศึกษาครั้งนี้ได้กำหนดการปฏิบัติตนด้านสุขภาพในขณะตั้งครรภ์ 5 ประการ คือ จำนวนครั้งของการไปรับบริการฝากครรภ์ การได้รับวัคซีนป้องกันบาดทะยัก การส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันสุขภาพ และการรักษาโรคในขณะตั้งครรภ์

4.1.1 การปฏิบัติตนด้านสุขภาพในขณะตั้งครรภ์

สตรีที่ไปคลอดบุตรในโรงพยาบาลที่ตกเป็นตัวอย่างโดยส่วนใหญ่จะไปใช้บริการฝากครรภ์ถึงร้อยละ 97.6 เพราะว่าสตรีเห็นความสำคัญของการไปฝากครรภ์ อีกทั้งในปัจจุบันการอนามัยและสาธารณสุขมีการกระจายไปอย่างทั่วถึง สถานที่ฝากครรภ์ทั้งของรัฐบาลและเอกชนมีการขยายตัวอย่างกว้างขวาง และมีความสะดวกในการไปใช้บริการ ส่วนในเรื่องของจำนวนครั้งของการไปใช้บริการฝากครรภ์ สตรีส่วนใหญ่ไปรับบริการฝากครรภ์ 6-9 ครั้ง (ร้อยละ 50.2) รองลงมาคือ ไปรับบริการฝากครรภ์ 1-5 ครั้ง (ร้อยละ 26.8) ต่ำสุดคือไปรับบริการฝากครรภ์ 10-14 ครั้ง (ร้อยละ 20.6)

ส่วนในเรื่องของการได้รับวัคซีนป้องกันบาดทะยักในขณะตั้งครรภ์ สตรีตัวอย่างโดยส่วนใหญ่จะได้รับวัคซีนป้องกันบาดทะยักครบ คือมีถึงร้อยละ 95.4 สตรีไปฝากครรภ์นั้นส่วนใหญ่จะได้รับวัคซีนป้องกันบาดทะยักครบถ้ามีการไปตรวจครรภ์ตามแพทย์นัด ส่วนสตรีที่ได้รับวัคซีนป้องกันบาดทะยักไม่ครบ โดยมากจะเป็นสตรีที่ไม่มาตรวจครรภ์ตามนัดหรือละเลยต่อการไปตรวจครรภ์

สำหรับในเรื่องสถานที่ที่สตรีไปรับบริการฝากครรภ์ โดยส่วนใหญ่จะนิยมไปฝากครรภ์ในโรงพยาบาลของรัฐบาลซึ่งมีถึงร้อยละ 67.2 ซึ่งอาจเป็นเพราะการฝากครรภ์ในโรงพยาบาลของ

รัฐมีค่าใช้จ่ายไม่แพง มีความสะดวกต่อการมาคลอดบุตร ส่วนสตรีที่ไปฝากครรภ์ในโรงพยาบาลหรือคลินิกเอกชน และศูนย์อนามัย/สาธารณสุขมีเพียงร้อยละ 15.6 และ 14.8 ตามลำดับ

ในด้านการรักษาโรคในขณะตั้งครรภ์นั้น พบว่า สตรีตัวอย่างโดยส่วนใหญ่เมื่อมีการเจ็บป่วยจะไปพบแพทย์เพื่อรับการรักษา คือมีร้อยละ 58.0 เมื่อเจ็บป่วยไม่ได้รับการรักษาหรือพักผ่อนมีร้อยละ 27.3 ส่วนการซื้อยามารับประทานเองมีเพียงร้อยละ 14.7 อาจชี้ให้เห็นว่าสตรีตัวอย่างค่อนข้างตระหนักถึงความสำคัญของการรักษาสุขภาพของตนเอง และโอกาสเสี่ยงต่อการเกิดอันตรายต่อทารกในครรภ์ได้ถ้ามีการรับประทานยาที่ไม่ถูกต้อง ดังนั้นการไปพบแพทย์เมื่อเจ็บป่วยจึงสูง และซื้อยามารับประทานเองต่ำ

4.1.2 ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติตนในขณะตั้งครรภ์

1) ปัจจัยทางประชากร ตัวแปรที่น่ามาศึกษาคือ อายุของสตรี และจำนวนครั้งของการตั้งครรภ์

จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางด้านอายุกับการปฏิบัติตนด้านสุขภาพในขณะตั้งครรภ์ พบว่าอายุมีความสัมพันธ์ทางบวกกับจำนวนครั้งของการไปรับบริการฝากครรภ์ กล่าวคือสตรีที่มีอายุมากมีสัดส่วนของการไปรับบริการฝากครรภ์สูงกว่าสตรีที่มีอายุน้อย ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้ง ในการศึกษาไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับการได้รับวัคซีนป้องกันบาดทะยัก การส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันสุขภาพ และการรักษาโรคในขณะตั้งครรภ์ แต่จะเห็นว่าสตรีที่มีอายุมากมีการปฏิบัติตนด้านสุขภาพสูงกว่าสตรีที่มีอายุน้อยซึ่งมีทิศทางไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ยกเว้นการส่งเสริมสุขภาพในขณะตั้งครรภ์ที่มีทิศทางสอดคล้องกับสมมติฐาน

สำหรับความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนครั้งของการตั้งครรภ์กับการปฏิบัติตนด้านสุขภาพ ไม่พบความสัมพันธ์ที่มีทิศทางและรูปแบบที่ชัดเจน กล่าวคือจำนวนครั้งของการตั้งครรภ์มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับจำนวนครั้งของการไปรับบริการฝากครรภ์ การได้รับวัคซีนป้องกันบาดทะยัก การส่งเสริมสุขภาพ และการรักษาโรคในขณะตั้งครรภ์ เมื่อพิจารณาถึงจำนวนครั้งของการไปรับบริการฝากครรภ์ และการส่งเสริมสุขภาพในขณะตั้งครรภ์ พบว่ามีความสัมพันธ์ในทางลบ คือสตรีที่มีจำนวนครั้งของการตั้งครรภ์น้อยจะมีจำนวนครั้งของการไปรับบริการฝากครรภ์สูง และมีการส่งเสริมสุขภาพในขณะตั้งครรภ์สูงกว่าสตรีที่มีจำนวนครั้งของการตั้งครรภ์มากซึ่งมีทิศทางตรงข้ามกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ และเมื่อพิจารณาถึงการปฏิบัติตนด้านการได้รับวัคซีนป้องกันบาดทะยัก และการรักษาโรคในขณะตั้งครรภ์ พบว่าสตรีที่ตั้งครรภ์ที่ 2 ได้รับวัคซีนป้องกันบาดทะยักครบ และไปพบแพทย์เมื่อเจ็บป่วยสูงกว่าสตรีที่ตั้งครรภ์แรก ซึ่งเป็นไปตามสมมติ

ฐานที่ตั้งไว้ สำหรับการป้องกันสุขภาพนั้น จำนวนครั้งของการตั้งครุฑไม่มีความสัมพันธ์กับการป้องกันสุขภาพ แต่ก็มีแนวโน้มว่าสตรีที่มีจำนวนครั้งของการตั้งครุฑมากจะมีการป้องกันสุขภาพต่ำกว่าสตรีที่มีจำนวนครั้งของการตั้งครุฑน้อย ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

2) ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ ตัวแปรที่นำมาศึกษาคือ อาชีพของสตรี และรายได้ของครอบครัว

ความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพของสตรีกับการปฏิบัติตนด้านสุขภาพในขณะตั้งครุฑ พบว่าสตรีในกลุ่มอาชีพวิชาชีพ, วิชาการมีการปฏิบัติตนในด้านจำนวนครั้งของการไปรับบริการฝากครุฑ การส่งเสริมสุขภาพในขณะตั้งครุฑ และการไปพบแพทย์เมื่อเจ็บป่วยในสัดส่วนที่สูงกว่าสตรีในกลุ่มอาชีพอื่นซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยที่ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางด้านอาชีพของสตรีกับการส่งเสริมสุขภาพนั้นเป็นความสัมพันธ์ที่มีนัยสำคัญทางสถิติ แต่สำหรับการปฏิบัติตนในด้านการป้องกันสุขภาพ พบว่าสตรีในกลุ่มไม่ได้ทำงานจะมีสัดส่วนของการป้องกันสุขภาพสูงกว่ากลุ่มอาชีพอื่น รองลงมาคือกลุ่มวิชาชีพ, วิชาการ ซึ่งเป็นความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เพราะสตรีในกลุ่มไม่ได้ทำงานนั้น การทำงานที่เสี่ยงต่อการเกิดอันตรายนั้นมีน้อยกว่าในกลุ่มอาชีพอื่นจึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

นอกจากนี้ยังพบว่า การปฏิบัติตนในด้านจำนวนครั้งของการไปรับบริการฝากครุฑ การส่งเสริมสุขภาพ และการป้องกันสุขภาพ กลุ่มอาชีพการค้าและบริการ และกลุ่มรับจ้างหรือทำการเกษตรมีน้อยที่สุดเพราะส่วนใหญ่เป็นสตรีที่ใช้แรงงาน ส่วนสตรีที่ค้าขายโดยมากจะเป็นการค้าขนาดเล็ก เช่น การขายของชำหรือหาบเร่แผงลอย ซึ่งสนใจที่จะทำงานหาเงินมาเลี้ยงครอบครัวมากกว่าที่จะสนใจในสุขภาพของตนเอง แต่ในด้านการรักษาโรคในกลุ่มอาชีพรับจ้างและทำการเกษตรไปพบแพทย์เมื่อเจ็บป่วยในสัดส่วนที่ค่อนข้างสูง น่าจะเกิดจากว่าสตรีที่มีอาชีพรับจ้างส่วนใหญ่มีทำงานในระบบโรงงานอุตสาหกรรม ซึ่งมีระบบประกันสังคมมารองรับจึงไม่ต้องแบกรับภาระค่าใช้จ่ายในส่วนนี้

สำหรับความสัมพันธ์ระหว่างรายได้ของครอบครัวกับการปฏิบัติตนด้านสุขภาพ จากการศึกษาพบว่าปัจจัยทางด้านรายได้ของครอบครัวมีผลต่อการปฏิบัติตนด้านสุขภาพในขณะตั้งครุฑอย่างมีแบบแผนชัดเจน กล่าวคือ สตรีที่มีรายได้ของครอบครัวสูงจะมีการปฏิบัติตนในด้านจำนวนครั้งของการไปรับบริการฝากครุฑ การส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันสุขภาพ และการรักษาโรคในขณะตั้งครุฑสูงกว่าสตรีที่มีรายได้ของครอบครัวต่ำซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้แต่ความสัมพันธ์ระหว่างรายได้ของครอบครัวกับการป้องกันสุขภาพนั้นมีแบบแผนไม่ชัดเจน และถึงแม้ว่ารายได้ของครอบครัวไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับการได้รับวัคซีนป้องกันบาดทะยัก แต่ก็มีทิศทางของความสัมพันธ์ที่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

3) ปัจจัยทางด้านสังคม ตัวแปรที่จะนำมาศึกษาคือ ระดับการศึกษาของสตรี เขตที่เกิดของสตรี และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร

สำหรับความสัมพันธ์ระหว่างระดับการศึกษาของสตรีกับการปฏิบัติตนด้านสุขภาพในขณะตั้งครรภ์ พบว่า ปัจจัยทางด้านระดับการศึกษาของสตรีมีผลต่อการปฏิบัติตนด้านสุขภาพไม่ว่าจะพิจารณาในด้านจำนวนครั้งของการไปรับบริการฝากครรภ์ การได้รับวัคซีนป้องกันบาดทะยัก การส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันสุขภาพ และการรักษาโรคในขณะตั้งครรภ์ โดยที่เป็นความสัมพันธ์ในทางบวกและมีแบบแผนที่ชัดเจน กล่าวคือสตรีที่มีระดับการศึกษาสูงจะมีการปฏิบัติตนด้านสุขภาพสูงกว่าสตรีที่มีระดับการศึกษาต่ำ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ถึงแม้ว่าความสัมพันธ์ระหว่างระดับการศึกษากับการได้รับวัคซีนป้องกันบาดทะยัก การป้องกันสุขภาพ และการรักษาโรคในขณะตั้งครรภ์จะเป็นความสัมพันธ์อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติก็ตาม

ความสัมพันธ์ระหว่างเขตที่เกิดกับกับการปฏิบัติตนด้านสุขภาพในขณะตั้งครรภ์ พบว่า เขตที่เกิดไม่มีความสัมพันธ์กับจำนวนครั้งของการไปรับบริการฝากครรภ์ การได้รับวัคซีนป้องกันบาดทะยัก การป้องกันสุขภาพ และการรักษาโรคในขณะตั้งครรภ์ โดยที่สตรีที่เกิดในเขตเมืองกับสตรีที่เกิดในเขตชนบทมีการปฏิบัติตนในด้านต่างๆเหล่านี้แทบไม่แตกต่างกัน แต่กลับพบความสัมพันธ์ระหว่างเขตที่เกิดกับการปฏิบัติตนในด้านส่งเสริมสุขภาพในขณะตั้งครรภ์ โดยที่สตรีที่เกิดในเขตเมืองมีส่วนของการส่งเสริมสุขภาพสูงกว่าสตรีที่เกิดในเขตชนบท จึงเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่าสตรีที่เกิดในเขตเมืองน่าจะมีการปฏิบัติตนด้านสุขภาพสูงกว่าสตรีที่เกิดในเขตชนบท

เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานครกับการปฏิบัติตนด้านสุขภาพในขณะตั้งครรภ์ พบว่า ไม่มีความสัมพันธ์กับการได้รับวัคซีนป้องกันบาดทะยัก การส่งเสริมสุขภาพ และการรักษาโรคในขณะตั้งครรภ์ แต่กลับพบความสัมพันธ์กับจำนวนครั้งของการไปรับบริการฝากครรภ์และการป้องกันสุขภาพ โดยที่สตรีที่มีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพฯ ตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไปจะมีจำนวนครั้งของการไปรับบริการฝากครรภ์และการป้องกันสุขภาพสูงกว่าที่สตรีที่มีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพฯ น้อยกว่า 10 ปี ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

4) ปัจจัยอื่นๆ ตัวแปรที่จะนำมาศึกษาคือ การเปิดรับสื่อเกี่ยวกับสุขภาพ และสัมพันธภาพระหว่างครอบครัว

ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับสื่อเกี่ยวกับสุขภาพกับการปฏิบัติตนด้านสุขภาพในขณะตั้งครรภ์ พบว่า การเปิดรับสื่อเกี่ยวกับสุขภาพมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการปฏิบัติตนในด้านจำนวนครั้งของการไปรับบริการฝากครรภ์ และการส่งเสริมสุขภาพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

กล่าวคือ สตรีที่มีการเปิดรับสื่อเกี่ยวกับสุขภาพสูงจะมีจำนวนครั้งของการไปรับบริการฝากครรภ์ และการส่งเสริมสุขภาพสูงกว่าสตรีที่มีการเปิดรับสื่อเกี่ยวกับสุขภาพต่ำ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ สำหรับการปฏิบัติตนในด้านการได้รับวัคซีนป้องกันบาดทะยัก การป้องกันสุขภาพและการรักษาโรค ถึงแม้ว่าจะไม่มีความสัมพันธ์กับการเปิดรับสื่อเกี่ยวกับสุขภาพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่มีแนวโน้มว่าสตรีที่มีการเปิดรับสื่อเกี่ยวกับสุขภาพสูงจะมีการปฏิบัติในด้านต่าง ๆ เหล่านี้สูง ซึ่งมีทิศทางที่สอดคล้องกับสมมติฐาน

ส่วนในการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสัมพันธภาพระหว่างคู่สมรสกับการปฏิบัติตนด้านสุขภาพในขณะตั้งครรภ์ พบว่า สัมพันธภาพระหว่างคู่สมรสมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับการปฏิบัติตนในขณะตั้งครรภ์ เป็นความสัมพันธ์ในทางบวกและมีแบบแผนที่แน่นอน โดยที่สตรีที่มีสัมพันธภาพระหว่างคู่สมรสสูงจะมีการปฏิบัติตนในด้านจำนวนครั้งของการไปรับบริการฝากครรภ์ การส่งเสริมสุขภาพ และการป้องกันสุขภาพสูง ความสัมพันธ์นี้จะลดลงเมื่อสัมพันธภาพระหว่างคู่สมรสลดลง ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ขณะเดียวกันปัจจัยในด้านสัมพันธภาพระหว่างคู่สมรสไม่มีความสัมพันธ์กับการได้รับวัคซีนป้องกันบาดทะยักและการรักษาโรคในขณะตั้งครรภ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ก็พบว่าสตรีที่มีสัมพันธภาพระหว่างคู่สมรสต่ำจะได้รับวัคซีนป้องกันบาดทะยักครบและการไปพบแพทย์เมื่อเจ็บป่วยต่ำกว่าในสตรีกลุ่มอื่น ซึ่งมีทิศทางที่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

กล่าวโดยสรุป ตัวแปรในด้านรายได้ของครอบครัว ระดับการศึกษา การเปิดรับสื่อเกี่ยวกับสุขภาพ และสัมพันธภาพระหว่างคู่สมรสเป็นปัจจัยที่แสดงความสัมพันธ์ที่ชัดเจนที่สุด โดยที่สตรีที่มีรายได้ของครอบครัวสูง มีระดับการศึกษาสูง มีการเปิดรับสื่อเกี่ยวกับสุขภาพสูง และมีสัมพันธภาพระหว่างคู่สมรสสูง จะมีการปฏิบัติตนในขณะตั้งครรภ์สูงกว่าในสตรีกลุ่มอื่น

4.2 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

การที่จะให้สตรีที่กำลังตั้งครรภ์มีการปฏิบัติตนด้านสุขภาพที่ดี เพื่อเป็นการส่งเสริมสุขภาพของมารดาและทารกในครรภ์ให้มีความปลอดภัย สามารถให้กำเนิดบุตรที่มีสุขภาพที่สมบูรณ์แข็งแรง และเพื่อให้สตรีได้มีความตระหนักถึงบทบาทของการเป็นมารดาที่จะเลี้ยงดูบุตรให้มีคุณภาพที่ดีนั้น ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1 ผลการศึกษา พบว่า รายได้ของครอบครัว ระดับการศึกษาของสตรี การเปิดรับสื่อเกี่ยวกับสุขภาพมีความสัมพันธ์ในทางบวกต่อการปฏิบัติตนด้านสุขภาพในขณะตั้งครรภ์ สตรีที่มีรายได้ของครอบครัวสูง มีระดับการศึกษาสูง และมีการเปิดรับสื่อเกี่ยวกับสุขภาพสูงจะมีการปฏิบัติตนด้านสุขภาพสูง ในสตรีที่มีรายได้ของครอบครัวและระดับการศึกษาดำเนิน การที่จะศึกษา

ค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองเกี่ยวกับการตั้งครรภ์เป็นไปได้อย่าง และรายได้ที่ไม่เพียงพอนั้นเป็นอุปสรรคต่อการรักษาและดูแลครรภ์ ดังนั้นการส่งเสริมให้สตรีมีการปฏิบัติตนในขณะตั้งครรภ์ที่ดีนั้น บุคลากรทางสุขภาพควรให้ความสำคัญกับสตรีที่มีรายได้ของครอบครัวและการศึกษาต่ำกว่า โดยใช้วิธีการเชิงรุก เพื่อสามารถเข้าถึงชุมชนเหล่านั้น และสามารถให้ความรู้ คำแนะนำเกี่ยวกับสุขภาพแก่สตรีเป็นรายบุคคลหรือรายกลุ่มโดยการใช้สื่อที่ออกแบบให้น่าสนใจและเข้าใจง่าย และเปิดโอกาสให้ซักถามปัญหาหรือข้อสงสัยอย่างเต็มที่ นอกจากนี้ควรมีการจัดสวัสดิการเพื่อรองรับต่อสตรีที่มีปัญหาด้านค่าใช้จ่ายในการมารับบริการฝากครรภ์และให้คำปรึกษาแนะนำแก่สตรี

2 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการฝากครรภ์ควรมีการวางแผนและหาแนวทางที่จะเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างสตรีตั้งครรภ์กับสามี ควรแนะนำและกระตุ้นให้สามีของสตรีตั้งครรภ์มีส่วนร่วมในการรับฟังความรู้เกี่ยวกับการตั้งครรภ์ วิธีการปฏิบัติตัวที่ถูกต้องในขณะตั้งครรภ์ สภาพจิตใจ อารมณ์ของสตรีที่ตั้งครรภ์ เพื่อให้สามีสามารถประเมินสภาพจิตใจและความต้องการของสตรีตั้งครรภ์ได้อย่างถูกต้อง ร่วมกับสนับสนุนให้สามีช่วยเหลือสตรีตั้งครรภ์ในการทำกิจกรรมต่างๆ เช่น ช่วยเหลืองานบ้านเพื่อเป็นการลดภาระการทำงานของสตรีและมีเวลาสำหรับการพักผ่อนมากขึ้น

3 สถานพยาบาลควรมีการจัดระบบการให้บริการที่มีมาตรฐานและมีความสะดวกรวดเร็วมีการประสานงานในระบบส่งต่อหรือระบบเยี่ยมบ้านของบุคลากรทางด้านสาธารณสุขอย่างมีประสิทธิภาพ เพราะการเยี่ยมบ้านในชุมชนจะสามารถมองเห็นปัญหา ให้ความช่วยเหลือ และให้คำแนะนำแก่สตรีตั้งครรภ์ในชุมชนได้อย่างใกล้ชิด สำหรับสตรีตั้งครรภ์ที่มีโรคประจำตัวหรือโรคที่เกิดขึ้นจากการตั้งครรภ์ บุคลากรทางการแพทย์ควรให้ความรู้เกี่ยวกับโรคและแนะนำการปฏิบัติตัวแก่สตรีตั้งครรภ์โดยเฉพาะ เพื่อที่สตรีตั้งครรภ์จะได้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโรคและมีการปฏิบัติตัวอย่างถูกต้อง

4 หน่วยงานของรัฐ ควรมีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารที่มีประโยชน์ โดยผ่านทางสื่อต่างๆเป็นประจำ อย่างเช่น สื่อทางวิทยุ โทรทัศน์ การจัดนิทรรศการ โปสเตอร์ หรือจัดหน่วยแพทย์เคลื่อนที่ไปให้ความรู้และให้บริการแก่สตรีตั้งครรภ์ในชุมชน

4.3 ข้อเสนอแนะเชิงวิจัย

1 การศึกษาในครั้งนี้ใช้วิธีการเก็บตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling)

จากสตรีหลังคลอดของโรงพยาบาลในเครือของกรุงเทพมหานคร ซึ่งกลุ่มตัวอย่างมีลักษณะภูมิหลังทางเศรษฐกิจ และสังคมคล้ายคลึงกันมาก ข้อมูลที่ได้อาจไม่สามารถเป็นตัวแทนของประชา

หมด ในการศึกษาครั้งต่อไปควรใช้การสุ่มตัวอย่างจากชุมชน เพื่อข้อมูลจะได้มีความหลากหลาย และผลการวิเคราะห์มีความชัดเจนยิ่งขึ้น

2. ในการศึกษาครั้งต่อไป ควรมีการศึกษาการปฏิบัติตนด้านสุขภาพของสตรีกลุ่มอื่น เช่น ในสตรีหลังการคลอด

3. ในการศึกษาครั้งต่อไป ควรเพิ่มปัจจัยที่อาจมี ผลต่อการปฏิบัติตนด้านสุขภาพที่ไม่ได้นำมาศึกษาในครั้งนี้เช่น การมีส่วนร่วมของสามีในการดูแลภรรยาที่ตั้งครรภ์ การแท้งบุตร ทัศนคติต่อการตั้งครรภ์ เป็นต้น